

Gondolat

Szerkeszti: Keményes Lajos

Tartalom:

Szelid, öreg költő (Látogatás Endrődy Sándornál.) ▲ A Nemzeti Kör. ▲ Megnéztem a hipnotizőrt. ▲ Utain, a jeles kisgazda. ▲ Szerelem vására. ▲
Riportok, feljegyzések.

Megjelenik hetenként.

Budapest, 1920. május 6.

II. évfolyam 19. szám.

Előfizetési díj 1/4 évre:

50 korona.

▲ Kiadja ▲
a Központi
Sajtóvállalat
R. T.

ÁRA

• 4 •

KOR.

Gondolat

„Magyar Jogi Szemle“

A jogászvilág nélkülözhetetlen szaklapja a Magyar Jogi Szemle. A Magánjog Tára, Hiteljog Tára, Polgári Törvénykezési Jog Tára, Büntetőjog Tára mellékletekkel együtt. Kéthetenként jelenik meg. Kérjen mutatvány-számot. Kiadóhivatal Gerlóczy-u. 11. Kapható még: könyvkereskedésünkben IV., Duna-u. 6. (Klotild-palotában, Belvárosi kávéház mellett.)

Hirdetéseket

a Nemzeti Ujság, Uj Nemzedék, Uj Lap, Gondolat, Képes Krónika és Neue Post-ra felvesz a kiadóhivatal, Budapest, IV., Gerlóczy-utca 11. sz. és a könyvkereskedésünk IV., Duna-utca 6. (Klotild-palota, Belvárosi kávéház mellett.)

Budapest főváros szent Gellért gyógyfürdőjével kapcsolatos gyógyszálló május 15-én a nagyközönség számára újból **MEGNYILIK!**

A legmodernebb technikai és kényelmi berendezésekkel. Nyári tartózkodásra kiválóan alkalmas. A gyógyfürdőben a régi hírnevű rádiumos hévforrásokon kívül a modern fizikális terápia minden gyógytényezője áll a betegek rendelkezésére. Vezető főorvos: Dr. Benczur Gyula egyetemi magántanár. Bővebb felvilágosítást nyújt az igazgatóság.

OLVASSA

a NEMZETI UJSÁG-ot,
az UJ NEMZEDÉK-et,
a GONDOLÁT-ot,
a KÉPES KRÓNIKÁ-t,
az UJ LAP-ot
a NEUE POST-ot és a
MAGYAR JOGI SZEMLÉ-t.

Kiadja a Központi Sajtóvállalat
részv.-társ. IV., Gerlóczy-u. 11.

MOVE Katonai társadalmi hetilap.

A magyar országos véderő-egyesület hivatalos lapja. A tényleges nyugállományú, tartalékos és népfelkelő tisztek és altisztek közlönye. Katonának polgárnak egyaránt. Változatos gazdag tartalommal megjelenik minden pénteken. Felelős szerkesztő: Pilch Jenő. Szerkesztő Szombathy Kálmán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Röck Szilárd-u. 4. Telefon: József 23-84. Előfizetési árak egész évre 96, fél évre 50, negyedévre 25 korona.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BPEST, IV.,
GERLÓCZY
UTCA 11.

Még mindig nem tudja,
hogy a nemzetellen, erkölcs-telen sajtó juttatta a bolsevista gajdeszba Magyarországot?

Még mindig nem tudja,
hogy csak a becsületes, őszinte, komoly, nemzeti keresztény sajtó mentheti meg jövőnket?

Szerkesztőségi órák
mindennap 10 és 12 óra
között. Kéziratokat nem
adunk vissza. Előfize-
tési ár: egy negyed-
évre 38 K.

Sondolat

Szelid, öreg költő

— Látogatás Endrődy Sándornál —

Vajjon ki ír róla és ki emlékszik rá?

Nevét vagy tiztizenöt éve nem olvastuk lapjainkban, se a tárcák alatt, se a hirrovatban. Arcképeit nem látuk azokban a parádés kirakatokban, hol az elevenen bebalzsamozott irodalmi hullák nyugosznak, a múmiák biztos nyugalmaival és közönyével. Elcsengett valahogy a neve és csak a visszhangja rémlik fülünknek. Endrődy Sándor... az iskolában tanultuk... és a Pallas-lexikon közel két hátsót ír róla...

A könyvkereskedőtől megtudjuk a lakását, a Rózsadomb, Bimbó-utca 32 s egy fényes májusi délelőtt fölkeressük őt. Kapaszkodunk a dombon, virágzó, sárga ákácok és lila orgonabokrok alatt. Rengeteg ezen a tavaszon a virág, a fák alig bírják terhüket. Végigmegyünk egy rozoga palánk mellett, kinyitunk egy kis fakaput, kopott, egyemeletes ház áll előttünk, ennek az első emeletén lakik a költő.

Ajtaján nincs se névjegy, se réztábla, mely jelentené, hogy a „Petőfi- és Kisfaludy-társaság tagja” stb. stb. Még a csengő se szól, mint a legtöbb budapesti házban. Zörgünk az ajtón, a kilincsen, a vastag tejüvegen, hosszan, percekig. Távoli motozás hallik, messze. Valahol egyik szobában egy öregember közeledhet. Ajtók nyikorognak, recseg a padló bizonytalan, tántorgó léptek alatt, aztán a nesz erősödik. Endrődy Sándor maga nyit ajtót, a feje és a körszakállja ősz, a zöldeskék szemén állandóan köny van. Hetvenegy éves aggastyán.

A véredényelmeszesedés miatt nehezen jár, fölkelni nem tud magától, kapaszkodik a butorokba, míg a verandára érünk, melyre lombok hajlanak, napfény hull. Felesége a piacra ment bevásárolni. Egyedül volt. *Cselédjük nincs.*

Leülünk a verandán. Egy régen kialudt, félig elszívott, szenes és hamus rövidszivar van a szájában, melyet az öregkor kedves mohóságával szív, hiába. Rá akar gyújtani, de a szél elfújja a gyufát. Aztán tovább szívja a kialudt szivart.

Szándék

— Itt szoktam tücskérezni, — mondja és szétnéz a virágos tájon.

Milyen kedves és megható, balatoni szó. Nekem, aki magyar vagyok, többet jelent, mint Rabin-drath Tagore összes németből fordított novellája. Ez a szó semmittevést, ábrándot, tébolygást, babrálást, tünődést, unalmat és szórakozást jelent egyben, az egész keleti élet gazdagságát és másoknak érthetetlen rejtélyét. Most már tudom, miért nem törődtek velem. Ha úgy beszélt volna, hogy „nekem mondja...?” vagy: „ausgerechnet...”, akkor humoros és ötletes intellektuel-nek tartják. De így csak magyar úr maradt, aki nem lehetett a budapesti divat tárgya.

Régi dolgokról mesél, Reviczky-ról, a régi irodalomról és a régi magyarságról s az első mondatainál bámulom bölcs egyensúlyát, lelki harmóniáját. Semmi hiúság és elfogultság nincs benne. Semmi öregkori gyengeség.

— Elmúlt az időm, — sóhajt — régen elmúlt már. Nem törődtek velem. Mások győztek. Ötven évig vettem papírra a magyar betűket. De *husz év óta nem tudtam egyetlen írásomat se elhelyezni a magyar sajtóban*. Ha irtam egy kis tárcát, hiába kopogtattam a lapoknál, a szerkesztők azt mondták, hogy *nincs hely*. Házaltam, aztán abbahagytam.

Megrázó dolog ezt hallani egy hetvenéves aggastyán szájából. Elképzelhető-e ez más irodalomban?

Mert nem most történt ez, de a

békében, papirbőség idején, mikor minden tizenkilencéves pesti zurnalizta íveket firkált tele és a botránycikkek virágoztak a pesti aszfalton.

Az ő nemzedékéből mindenki háttérbe szorult és lemaradt, egyedül Kiss József szerepelt, aki kétségtelen tehetség, de *mellette juthatott volna másoknak is hely*. Az ő verseit ünnepi betűvel közölték, míg a többi magyar költőnek még hétköznapi betűre se jutott.

— Kiss Józsefet én is becsülöm, — szól Endrődy Sándor. — Fiatalságomban sokat voltam vele együtt — és itt elmosolyodik, mert eszébe jut valami. — Ő — teszi hozzá — nagyon öntudatosan futotta végig a pályáját.

A szivarját most végre sikerült meggyújtania.

— Egy alkalommal — szól — vele sétáltam a köruton. Egyszerre megáll és azt mondja nekem: „Te, Sándor, én úgy érzem, hogy a *mai költőkből csak kettő marad meg: én és te*.” Vállat vontam, azt feleltem, hogy a halhatatlanság nekem bliktri, irtam-dolgoztam, itéljenek mások. Az utókor majd dönt. De a kijelentése szöveget ütött fejembe. Másnap elmondtam ezt *Szabó Endrének*, aki *elnevelte magát*. Az történt ugyanis, hogy *neki is pont ezt mondta*. És később kiderült, hogy *Abrányi Emilnek* is hasonló vallomást tett.

Az újabb nemzedékről esik szó:

— *Ady Endrét nem tudom egészen élvezni, de mindig nagyra tartottam. A merészsége, a daca nagyon tetszett nekem és különösen szeretem a kuruc verseit. Ő lett*

volna hivatva, hogy megírja a kuruc dalokat, nem én...

A „Kuruc dalok“ költője csendesen néz maga elé:

— Mert szép volt az én pályám is. A kuruc verseket egy házban irtam. Mig a Havas-utcai lakásomról a hivatalomba mentem, útközben születtek meg a dalok és a hivatalomban azonnal papírra vettem. A megjelenésekor ünnepeltek. Ez volt a legnagyobb sikerem.

Endrődy Sándornak négy kötet verse jelent meg eddig, az összegyűjtött költeményei. Évekkel ez előtt az *Athenaeum*-nál ki akarta adni az összes munkáit, nyolc kötetben, a próza-írásait is és a Heine-fordításait, szerződést is kötött, de a terv terv maradt. *Nem volt papír.*

— Most a régi gyermekverseimet gyűjtöm össze. Amerikában született egy kis unokám. Annak akarok könyvet összeeskábálni. Aztán ez a munka vág is hozzám. Az öregkor a második gyermekkor. Arra való, hogy összeszedjem ezeket a *firkáimat*...

Mennyi szerénység és humor minden szavában. Ezt az öregséget összhangzatosnak érezzük, az akkor minden gyengéje nélkül, tele hőlcseséggel és szeretettel.

Tisztelettel hajlunk meg a hetvenegy éves magyar költő előtt.

A Nemzeti Kör

A magyar írók és művészek már hosszú esztendő óta érzik a zsidóság rettentő befolyását, mely a magyarnak mondott irodalomra és művészetre rányomta a zsidó faj bélyegét. Iparrá és mesterséggé laposodott kezükben minden, az író-toll, a véső, az ecset. A magyar művészet megsemmisülés felé sodródott, a magyar művészek kénytelenek voltak a zsidó közszellemhez és izléshez alkalmazkodni, különben elpusztultak volna. A zsidó dilettánsok a zsidó tőke és a zsidó sajtó támogatásával uralkodó bolygókká fényesedtek, a magyar teremtő szellem pedig lehanyatlott, ellankadt, vagy a zsidó bolygók pályájába kapcsolódott szerény kísérőnek. A magyar írók és művészek reménytelenül várták a megszabadító percet, mindenki érezte, hogy el kell következnie. Néhányan már a háboru előtt szerettek volna szabadságharcot kezdeni, azonban hiába lett volna minden: a zsidó tőke és a zsidó sajtó legázolta volna ezeket a törekvéseket, mint ahogy letörte az antiszemitizmus parlamenti képviselőit.

A keresztény megújulásnak kellett jönnie, hogy a szabadságharcot a siker reményében elkezdhesék. A magyar, tehát keresztény írók és művészek már az elmúlt esztendő őszén megállapították, hogy a társas közösség, melyben zsidó kartársaikkal élnek, lehetetlenné teszi a szel-

Szindolat

lemi függetlenséget, lehetetlenné teszi a zsidó szellemi hatások kiküszöbölését. A függetlenítésnek első lépése a társadalmi elválasztódás, a szeparáció kell hogy legyen. **Mig a sokkal értékesebb és tehetségesebb keresztény elem szétszóródva élt, addig a zsidó „művész”-réteg társadalmilag nemcsak hogy egységes frontba helyezkedett, hanem bekapcsolta társas szerveibe a keresztény művészeket, akik a dísz- és ünnepi gój köntösében zsidó törekvéseket voltak kénytelenek szolgálni akkor is, ha nem akarták. A diabolikus fajta gyomra lenyelt mindenkit, és saját művészi meggyőződését kényszerítette rá a magyar elemre, mely a maga fajától nem kaphatott impulzusokat, mert nem lehetett meg köztük a termékenyítő érintkezés. A zsidó szervezetség birtokba vette Budapest két írói és művészi klubját, melyet keresztény magyar írók és művészek alapítottak ugyan, de néhány esztendő alatt a zsidó elem lett urrá rajtuk. A jelentéktelen zsidó újságíró- és művészsíheder e két klubban indult pályájának, az idősebb zsidó kartársak hónapok alá nyultak, míg a véletlen odavetődött magyart kutyába se vették. Programmszerűen vadították el a magyart, aki nehezen vette be azt a modort, mely e helyeken uralkodott s mely a zsargont hivatalos bohémnyelvvé léptette. E miliók nem kedveztek a magyarnak, a lélek fejlődésére kártékonyan hatottak. Egész sereg keresztény író és művész romlott el így, s megállapítható, hogy e zsidótanyák hatása alatt szédültek bele a kommunizmusba. A kommunizmus for-**

mailag megbukott ugyan, de éppen a magyar zsidó írók és művészek társasköreiben lappang tovább. A megmérgezett lelkük összebujnak és a talmudi dialektika törvényei alapján — érveket kovácsolnak, melyekkel a Bécsbe menekült zsidó kommunista emigránsokat igyekeznek fehérre mosni. E körökben lángol legforróbban a keresztény Magyarországalleses gyűlölet, mert **mig a zsidó ügyvéd ur, doktor ur és bankfiu fél az ébredők megtorlásától, addig a zsidó újságíró és művész felocsudott első rémületéből és olyan hangon nyilatkozik a kurzusról, — amelyet, valljuk be, meg is érdemelt gyöngesége miatt.**

A magyar írók, művészek és újságírók idegenül érzik magukat e helyeken. A szellemi kigőzölgés fojtogatja őket. Hiányát érzik saját társaskörüknek, melyben elzárkózhatnának a zsidó szellem destruktív hatásától, az állandó érintkezés megtermékenyítően hatna az alkotásokra és ami fontos, a legfontosabb, megmenekülnének a vasalt nadrágos kultur-gettótól. A társadalmi szeparáció egyszerre tiszta helyzetet teremtene: az elszédített magyar és külföldi közönség világosan látná, hogy a magyar társas-szervekként szereplő klubok zsidókörök, melyek nem léphetnek föl többé a magyar írók és művészek hivatalos testületeiként. A zsidók maradjanak magukban és maguknak, a magyarok szintén.

Ezek a motivumok készítettek néhány lelkes magyar író és művészt, hogy egy, a zsidóságtól teljesen független társadalmi szervezetet alapítsanak. Így született a „Nemzeti

Gondolat

Kör" gondolata, mely mintegy két hónapja megalakult. Az alakulás élére Herczeg Ferenc, Zala György, Karlovsky Bertalan, Hikisch Rezső, Milotay István, Pekár Gyula, Szakács Andor állottak, akiknek elnökségével az egyes művészeti ágak képviselői testületileg vesznek részt az alakulásban. Az alakuló ülés megvolt, a klub szabályai elkészültek. A magyar, tehát keresztény írók és művészek nagy lelkesedéssel tették magukévá a szeparáció gondolatát, menekülni akarván a pánjudaikus szellemtől és hatásoktól, a destrukciótól. Normális időben egy klub alapítása nem volt probléma sehol, legkevésbé Budapesten, de ma, amikor Galicia egész zsidósága idenyüzsgött, a menekült magyaroknak élet-halál-harcot kell vívni egy fürdőszobáért, egy előkelő klubnak alig lehet helyiséget szerezni. A destruktív zsidóság, a népbiztosok baráti köre, mely gazdagon felszerelt klubokban éli társaséletét, szidja a keresztény kurzust és fenyegetődzik, nem vette komolyan a Nemzeti Kör alapítását, hanem — faji szokásához híven — vicezett rajta. Tudta, hogy a keresztény társadalom szegény is és közömbös is, amely nem fog a „Nemzeti Kör” segítségére sietni. Tudta azt is, hogy megfelelő helyiséget nehéz, sőt lehetetlen szerezni, tehát nyugton volt, még csak érdemesnek sem találta megtámadni jerichói sajtójában a keresztény magyar intellektuellek klubját, mely velük szemben szervezkedik és egyszerre lesülyesztí őket a zsidó nemzetiségi szellemi érdekelttség szintjére. Meg voltak

győződve, hogy a klub nem kap helyiséget és ha kap, a mai árviszonyok között nem fog tudni butort szerezni. Szélesekét mosolyogtak, ha a keresztény sajtó megemlékezett a Nemzeti Kör gyűléseiről és mozgalmairól.

Néhány nappal ezelőtt azonban egy bomba repült Az Est kezéből a kör felé. A bombát látszólag Szakács Andornak szánták, aki kegyvesztett lett a nagy-sajtóhatalmak előtt, mert keresztény politikai alapra helyezkedett. A közlemény tudtul adta mindenkinek, hogy Szakács, aki rekvirálási kérelmet adott a lakásbirósághoz, melyben a Nemzeti Kör számára kéri rekvirálni a Lovászy-párt helyiségeit, megsértete a Lovászy-pártot, melyet destruktív társaságnak nevezett. A közlemény nem rejtett örömmel állapítja meg, hogy a bíróság — elutasította a Nemzeti Kört rekviziációs kérésével. A bomba tehát a Nemzeti Kör ellen irányult, a liberális ujság megnyugtatta hiveit, hogy nincsen baj, a „gójj” társas-kör nem kapja meg a Lovászy-párt helyiségeit. Sőt Marci bácsi haragosan megrázta üstökét és bepörli becsületsértésért Szakács Andort.

A Lovászy-párt helyiségeire tényleg adott be rekviráló kérvényt a Nemzeti Kör. A beadványt Kádár Lehel fogalmazta és aláíratta Herczeg Ferenc, majd Milotay Istvánnal. Szakács Andor nevét pedig ő írta szóbeli meghatalmazás alapján a kérvény alá. A kérvény nem aposztrofálja a Lovászy-pártot, csupán azt állapítja meg, hogy ott nincs pártélet. A kérvény tárgyalásán azonban a szóbeli idézés félreértése

Szindolat

folytán nem jelent meg senki a Nemzeti Kör részéről, így aztán a bíró kénytelen volt elutasítani a kérelmet. A felelősségi tárgyaláson a kör meg fog jelenni és érvényesíteni fogja bizonyítékait. Egyébiránt a kör élete nem ezen mulik. A Lovászy-párt érzékenysége egyszerre elkezdett viszketni, holott előzetesen tárgyalt a kisgazdapárttal, a royalistapárttal a helyiség átadásáról, sőt Dingha Béla, a párt titkára, nem utasította el mereven a Nemzeti Kör kérését a klubhelyiségek egy részének átadását illetően, sőt tudomásul vette azt is, hogy rekviráló kérvényt fog beadni, hogy ilyenformán biztosítsa elsőbbségét más igénylőkkel szemben. Nem értjük tehát ezt a különös érzékenységet, mely egy szabályszerű bírói eljárás megindítását sértésnek veszi. A Nemzeti Kör korrektül és szabályszerűen viselkedett, amit nem lehet elmondani a függetlenségi pártról a klubhelyiség megszerzését illetően. A párt, — melynek akkor még a farkastorku Károlyi volt a vezére, — 1918. novemberében mostani helyiségeit — egyszerűen elfoglalta. Bírói intézkedés, hatósági rendelet nélkül vette birtokába a klubot, mely akkor még az alkotmánypárté volt. A butorok árát is csak jóval később fizették meg Andrásyékknak. Ezek után csakugyan megokolt az érzékenység a nagy forradalmi multu párt részéről, melyben esténkint senki, este felé pedig két-három reményetört izromagyar fujtatja az illúziók szappanbuborékait.

A Nemzeti Kör léte, ismételjük, nem függ sem Lovászyék kegyétől,

sem a zsidó sajtó támogatásától. Nagyobb tényező támogatója: a keresztény közvélemény, mely különbséget akar látni zsidó és magyar közt és amely saját hajlékában akarja látni a magyarság szellemi reprezentánsait. A kör gondolatát melegen felkarolják a kormánykörök és a nemzetgyűlés pártjai is s a klub néhány rövid nap mulva — reméljük a zsidó sajtó támogatása nélkül — elkezd életét s elkezdődik a magyar irodalom és művészet emancipációja a zsidó hatások alól.

A „magyar“ bankigazgatók aranyat préselnek a magyar hadifoglyokból

A mult héten összeültek azok a könyörületes szívű, jó pesti bankigazgatók, hogy megvitassák: miképpen lehetne hazahozatni Szibériában szinglödő hadifoglyainkat? Csak úgy gőzölögtek a hazafiságtól, sok-sok keserű könnyet sirtak — és kiforgatták zsebeiket. Zsebeikben egy fillér sem volt, sőt Éber Antal, aki választási plakátokra közel egymilliót költött, merészen kijelentette, hogy:

Szombat

— Mi is éhezünk, kérem, nyomorgunk és ma-holnap nem lesz betévő falatunk.

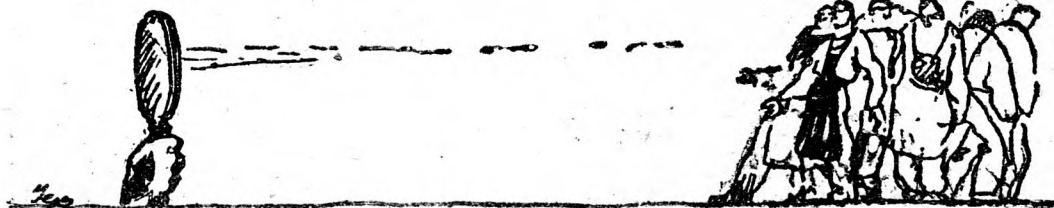
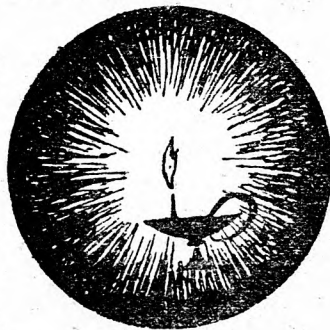
Ez a szemérmes hang megnyitotta a kartársak szívét, sorra előbujtak az igazi és gyönyörű tervek. Stein igazgató ur, az Angol-osztrák bank képviselője tudtul adta, hogy a bankok már megtették kötelességüket, mikor elhatározták, hogy hazahozatják tisztviselőiket. A bankfiuk hazajönnék! Mind, mind hazajönnék s nagy-szerű üzleteket fognak kötni és keresztapák keresletnek. A többi hadifogoly, — hát lehet azt csak kívánni is kérem, hogy a többi is érdekelje Stein igazgató urat?

A legravaszabb bankvezér Biró igazgató ur volt, aki felhasználta a kedvező alkalmat és — vasra kért kiviteli engedélyt. A maga részéről kész minden kiszállított vagon vas fejében két hadifoglyot hazaszállítani. Huszezer hadifogolyért tizezer vagon vas kell Biró urnak. Stein lelkesen csatlakozott az indítványhoz. Mikor ugy sincs nyersanyagunk, minek az a kevés is, ami van? S mikor olyan csinosan lehetne keresni a két

hazahozott fogoly mellett az egy vagon vasacska árán.

Egy jó tanácsot is adtak még: gyűjteni kell az amerikai magyarok között.

Az igazgató urakkal szemben van egy indítványunk. Huszmillió dollárra tehető az az összeg, melyet amerikai magyarok évente hazaküldenek. Intézkedjék a kormány, hogy ne magán-pénzintézetek hárcsoljanak ebből az átutalásból, hanem gyűjtse össze a Postatakarék az amerikai pénzt s fizessen helyette a címzetteknek koronákban, mint eddig a Wiener Bankverein tette. Sőt fizessen becsületesebben, dollárjáért ne 190 koronát, mint ez az osztrák pénzintézet teszi, mikor ma 230 korona körül jár az árfolyama. Egy éven belül annyi dollárt gyűjthet így a kormány, hogy jövőre idehaza lehet minden Szibériában rekedt jó magyarunk, anélkül, hogy Biró és Stein urak az utolsó kovácsülöt és kalapácsot külföldre szállítanak.

Megnéztem a hipnotizőrt

Fényes fogatok a kapu előtt. —
Varázsigék. — Színes lámpák a ren-
delőben. — A bűvölő szempár. —
Hisztériás kisasszony. — Öreg nő,
aki nem akar elaludni.

Fantasztikus eseteket meséltek róla. Nevét nem írom le, mert minden nyomtatott betű, amelyik róla szól, csak növeli hatalmát, amelylyel eddig főként nőket font be. Még ma nem tudom megállapítani, hogy humbug-e, amit csinál, mert láttam a rendelője előszobájában olyan betegeket is, akik józan kitartással jönnek el hozzá még a nyolcadik-kilencedik vizitre is és szemembe mondták, hogy most már sokkal jobban érzik magukat.

Egy péntek este mentem el megnézni a hipnotizőrt, aki elaltatja pacienseit és az alvás alatt ráparancsol, hogy gyógyuljon meg.

Hinni egy percig sem hittem tudományában, boszorkányságot sem lehet üzni Budapest kellős közepén, igazán kíváncsi voltam, mi hát a lényege az altatással való gyógyításnak? Csodákat mesélnek róla, olyan eredményeket ért el, — mondják — hogy bénák eldobták mankóikat, (à la Lukács-gyógyfürdő-plakát), meredt karu nők labdázni tudtak, tü dereku hölgyeket pompás molett nőkké változtatott, sipoló tüdőkből kikergette a bacillusokat, némákból szónokokat faragott, éktelen daganatokat eltüntetett, rángatózó katonákból nyugodt járásu embereket csinált.

Egy kis cirkusz.

Emellett játszott is a betegekkel egy kicsit. A vendégek szórakoztatására egy hölgynek megparancsolta alvás alatt, hogy mikor felébred, az urak fejét zsiráf-fejeknek lássa, balszemükön egy-egy óriási monoklival. Mikor a hölgyet felébresztette, az olyan üdén kezdett kacagni az urakon, mint mikor az ember őszintén meglepődik és kitör belőle

a hahotázás. Mindenki elhitte, hogy a lány hiszi és látja a zsiráf-fejeket és mit sem tud a szóbeli parancsról, mert valóban *aludt*, mikor a hipnotizőr az utasítást adta.

Volt egy másik produkció is. A transz alatt azt mondta ugyancsak egy hölgynek:

— Mikor felébred, senkit sem lát a szobában (voltak bent huszan) és nem is hall semmit sem. Csak öt perc múlva veszi észre az urakat. Koromsötétséget érez maga körül.

Erre felébreszti. A hölgy szétnéz s az első szava ez volt:

— Hol vannak az urak? Szent Isten, egyedül hagytak?...

És riadtan tapogatózni kezdett a villanyfényes szobában, beleütközött a fotóbjé, bukdácsolt s amint kinyújtott kézzel kereste az utat, az orvos intett az egyik vendégnek, hogy érintse meg a lány kezét.

Borzalmas jelenet következett erre. Amint a férfi keze hozzáért a lány kezéhez, az felsikoltott, kezét rémülten kapta vissza, egész teste reszketett, mint akit valóban váratlanul meg fog a sötétben egy láthatatlan, hideg, halott kéz.

Kezdődik a rendelés.

Estefelé látogattam meg a hipnotizőrt. Lakása előtt annyi fényes fogat állt, mintha odabent operaeloadás lenne. A fogatok közt autók is voltak, sőt vidéki sároske-rekű bricskák is álldogáltak. Az ajtót inas nyitja ki, udvariasan átveszi a kalapot, botot s beviszi a névjegyemet. Süppedő szőnyegen járok már az előszobában. Pár perc múlva egy sovány, érdekes arcú kisasszony jön ki a szobából. Kezében block. A titkárnő.

— Szerkesztő urat várja a doktor ur!

És jön elém mosolyogva maga a „Mester“. Alacsony, kissé hajlott hátú fiatalember, szénfekete hajjal, a szeme, amivel „dolgozik“, tompafényű fekete bogyó, olyan, mint egy forró tintacsepp, fáradtan és melegen süt. A fehér szem-mező szokatlanul gazdag zsiros, fényes

Szöveg

anyagban, a nagy szembogár sokat futkos rajta, mint egy havas jégpályán.

A betegek már zugtak a várótermekben. Traccs, pletyka, kuncozás mindenütt, csizmás atyafiak és illatos dunaparti dámák ülnek a diványokon, a rokkant katonák felállnak, amikor végigmegyünk közöttük s olyan tisztelet és rajongás érzik a levegőben, mint mikor mindenható urak jelennek meg az egyszerű polgárok között.

Belépünk a rendelőbe. Szép nagy szoba ez, tulszufolva nehéz szőnyegekkel, sötét fényleő szekrényekkel, öt-hat betakart asztalka, mélybibor zsöllyék, ünnepi, szélesen berterített sezlónok, csillogó sarku könyvek, öblös vitrinek, amelyekben kékfényű csigák világítanak, szikrázó ékszerek, rózsaláncok porcellánból és az egész szobában alató nehéz illat kábit, mintha akác-erdőben járna az ember. A fejünk felett százlángu csillár ég, narancs, lila, kék, barna, piros, zöld és fehér körtékkel, amelyeket aszerint gyujt meg a Mester, amilyen betege van.

A rendelőben néha megjelenik a fekete titkárnő, a balsarokban egy asztalnál hivatalnok dolgozik, iktat, pénzt szed be, sorszámokat ad a betegeknek, akiket a rendelés megkezdésekor tömegesen bebocsátanak a szobába, hogy ezzel erősebben megfogja őket a misztifikáció.

Ketten „dolgoznak“. Egy orvos és a hipnotizőr. A beteget a hipnotizőr leülteti egy közönséges székre, elibe áll, megfelelő szint gyujt ki a csilláron s aztán elaltatja. A doktor ekkor mellé áll, kezében a paciens törzslapjával és diktálja suttogó hangon a hipnotizőrnek, hogy mit szuggeráljon a betegnek. Ezután fölébresztik és érdeklődnek: hogy érzi magát.

Altatások.

Feszült csend a rendelőben. A hipnotizőr Lukácsné szolítja. Térdben meredt a lába, nem bír lépni, nehéz, mintha ólom volna.

A hipnotizőr elibe áll és a következő sablonos szavakkal parancsol rá:

— Alszik. Nyugodtan, hosszan lélekzik, már nem hall semmit, a szemét lecsukja, le-csuk-ja! ugy — alszik — a-ka-rom, hogy aludjon, nem érez semmit, egyenletesen lélekzik . . . fejét leejti a mellére, engedelmesskedik. Érti? . . . Feleljen hangosan! . . .

És a beteg felel. Már tényleg alszik.

Lukácsnének aztán azt parancsolja, hogy:

— Ha felébred, pehelykönnyű a lába, vidáman lép, fájdalmat nem érez.

Lukácsné felébred, próbál menni, nem tud pehelykönnyű lenni, erőlködve huzza a lábát, mintha hinárba akadt volna. Még egyszer elaltatja. A második ébredés után mosolyog, tényleg, mintha könnyebben lépne, de olyan szédült, mintha részeg volna.

— Ön ezt a nőt most berugatta uram, mondom halkán a hipnotizőrnek. Erőszakosan elhiteti vele, hogy ő pehelykönnyű.

— Ez kell! — mondja ő. — Elhitetni velük minden áron valamit és meggyógyulnak.

— Igen. Ha a betegség csak be-képzelés volt.

— Nemcsak akkor. A hit és az akarat kikergetik a bajt. Sokan rossz szokásból növelik a betegségüket és tulajdonképpen nem is betegek. Ismeri a sósorszesz esetet? Egy nő megszokta, hogy a fájós fejét minden este lefekvés után bekénje sósorszesszel. Egyszer kicserélték éjjeli szekrényén a sósorszeszt más vízzel és ő tovább is szorgalmasan dörzsölgette magát. És minden reggel azt mondta, hogy a feje üde és tiszta, nem fáj. Pedig egy hónapon keresztül mindig becsapták. De ő hitt a sósorszeszben, a reklámtáblák beleverték, hogy az gyógyít és ő boldognak, egészségesnek érezte magát akkor is, mikor nem sósorszesz állt a szekrényén.

Szindler

Kövér bácskai nő. Dadogó.

Egy hölgy következik. Ékszeres dáma, bácskai dús gazdag asszony, a füle kék a jólétől. Zsába bujkál a hátában. Boldogan elalszik. Receptje: reggel hatkor kél minden nap, délelőtt két órát sétál, este 10-kor lefekszik nyitott ablakok mellett, fájdalmaikat nem fog érezni a hátában. — Mehet.

Megkérdezem tőle:

— Aludt, asszonyom.

— Zsibongást éreztem, aztán elaludtam.

— Járt ön Szliácsra?

— Ó — két évig. De ide most harmadszor jövök és máris jobban érzem magam.

Következik egy katona. Idegsokkos volt, most már javul, boldogan megy el a háromperces altatás után.

Jön egy dadogó kereskedő. Harminchárom éve dadog. Most a Himnusz szavalja, — de a hipnotizőr nem tudta elaltatni. A verset sokkal simábban mondja el, mint mikor azt mondja: jó napot. A hipnotizőr sokáig kinlódik vele. Többek közt, mikor el akarja altatni, így beszél neki:

— Alszik. Sok ember előtt nyugodtan fog beszélni. Aludjon! Hisz maga meg akar tanulni rendesen beszélni. Ne ellenkezzen, vesse alá magát akaratomnak.

A dadogót kiveri a verejték, — de nem tud elaludni. Ujra felrendelik.

Megnéztem a pénztári naplót is. Van, aki 400 koronát fizet, a másik kétezret — van, aki semmit. A szegények!

A kis pesti hisztéria.

Szürke selyem ruhában egy tizennyolcéves lány ül a székbe. Sovány nagyon.

— Alszik! — szól rá a hipnotizőr.

Kéjjel dobja hátra a fejét, nyakán lüktetnek az erek. Ó ma a legjobb médium.

— Tovább hizik, duruzsolja a hipnotizőr. Este nyitott ablak mellett alszik, sok tejet iszik, dalol egész nap, virágos mezőnek látja a szürke aszfaltot is. A következő tiznapban ismét három kilót hizik.

Felébreszti. Haragszik, hogy felébresztették. Tántorog, mosolyog. Hozzátámaszkodik az íróasztalhoz, mire a hipnotizőr csendesen rászól:

— A keze odatapadt az asztalhoz. Nem bírja elhuzni. Próbálja.

A lány megfeszülve dül el az asztaltól, lépni akar, de a keze nem engedi. Nevet. Végre feloldják.

Egy gyufaskatulyát tesz a hipnotizőr a lány kinyújtott kezébe.

— Öt kilós suly van a tenyerén.

A lány meg sem mozdul.

— Tíz kilós.

Egy kicsit lejjebb ejti a kezét.

— Ötven kilós.

A lány előre bukik, meg kell fogni, hogy el ne vágódjék.

Ráncos öreg hölgyet ültetnek a székbe.

— Alszik — mondja a hipnotizőr. Szemét lecsukja, a feje lehanyatlik... Alszik.

— Nem alszom kérem, felel a hölgy.

— Még egyszer. Próbáljuk csak...

Makacs. Nem is bír vele. Csak belekönyezik a vén asszony szemé az erős szembenézésbe, de nem aludt el. Máskorra rendeli be.

Hátunk mögött türelmetlenül zugnak a váró szobákban a betegek. Lehetnek vagy negyvenen.

És ez mindennap így megy.

A produkciókat végignézte két idegen orvos is. Nem akartak előttem véleményt mondani.

Ulain, a jeles kisgazda

Olvassuk, hogy Ulain Ferenc, az egyetlen és utóérhetetlen, szabadalmazott ulajn, a kisgazdapárt hivatalos

jelöltje Nagyszalontán, Arany János szülővárosában, hogy Arany János emléke meg legyen tisztelve. A Budapesti Hirlap bekonferálván ezt a hirt, Ulain nevéhez hozzábigygyeszti: „a jeles publicista”. Nem értjük a Budapesti Hirlapot, amelynek — ha már jeles publicistákról van szó — van egy Rákosi Jenője. Mióta emeli a B. H. Ulain Ferencet egy pedesztálra Rákosi Jenővel? Vagy talán így akarja maga Rákosi Jenő felülbélyegezni azt az ulajnt, akinek kiseded stílusgyakorlatait annak idején ő maga fésülgette át tűrhető vezércikkékké, hogy aztán a jeles ulajn Tisza Istvánnál kamatoztassa Rákosi Jenő tehetségét önmagának? Szó sincs róla, ez az Ulain nem olyan jeles publicista, amilyen jeles kisgazda. Az utóbbihoz éppen annyi képessége van, mint az előbbihez. Hogyisne. A dévai fiskális irodájában aranykalászkok ringatóztlak, lenge expenz délibábok libegtek, és ha Ulain ur nem is igen szántott, de néhány derék ökröt nyilván hajtott, végre is: hajtott... és ha ő tudott dévai lapjában jó tanácsokat osztogatni Vilmos császárnak és a török szultánnak, nyilván ügyvédi tanácsokat is adott kisgazdáknak, nem ugyan ingyen, de mégis. Ez pedig elég összeköttetés a kisgazdákkal és elég rátermettség az agrárius képviselő-

ségre. Ugyan valószínűleg ingyen is adott ő ügyvédi tanácsot a kisgazdáknak, — legalább is azt az egyet, hogy őt jelöljék. Ha minden ügyvédi tanácsa ilyen ügyes volt, gratulálhatunk a csizmás, árvalányhajas fiskálisnak épp úgy, mint a kisgazdapártnak, amely egy Strebersberggel többet akar bejuttatni a nemzetgyűlésbe. Ugy is mint Strebersberget, ugy is, mint buzgó és elszánt munkapártit, aki féllábbal Arany János szobortalapzatán áll, a nyomósabbik féllábával azonban Tisza István szobraén. Neki ugyan egyelőre Perényi báró az eszménye, de miután a báró nincs a nemzetgyűlésben, Klebelsberg gróf azonban benne van, a jeles ulajn nyilván meg fog elégedni a báró helyett a gróffal is, mint ahogy most megelégszik a kisgazdákkal is. Ő különben általában nagy megelégedő. Magyarország területi épségéből megelégedett egy főszerkesztői asztallal, amelyet a területvédő liga és a nemzeti szövetség legfőbb tanácsától csikart ki. A Tisza-imádatból megelégedett egy csapnivaló rossz bofránycikkkel, amely bombának készült, de huszonnégy óra alatt olyan helyrén bedöglött, hogy Ulajnnak ma már eszébe sem jut a Tisza-tárgyalást sürgetni. A legnagyobb szerénységet pedig azzal dokumentálja, hogy legjobban önmagával van megelégedve. Ennél kevesebbet igazán nem követelhetünk tőle, s e szerénységért meg is érdemli azt a boldogságot, amely követé arculatán előmlik: „csak az önösnek nincs boldogsága” — írja Eötvös József, Ulain pedig nem önös. Ő nem önözi, hanem boldogan, imádattal tegezi magát.

Szerelem vására

A pesti posvány hihetetlenül termékeny. Sétatereink s a Dunapart türelmesen hordják a nagyváros szemetét s egy uri dáma ma csak pirulva mehet végig a Buchwald-székek közt, ahol egykor finom hölgyek és urak fürödtek a napban s a jó modor illata tette vonzóvá a nőket és szerénnyé a gavallérokat. Kétes ékszerek, kétesebb nők és legkétesebb egzisztenciák csürhe felvonulása, lármás bankfiúk zsargónja elüldözött minden hangulatot és előkelőséget a Dunaparttól, éttermekből, Gerbeaudtól, a színházak nézőteréről. Hol a forrása ennek a szemétdululásnak? Nem rejtély, megtalálható az utcasarkok új hirdető-tábláskáin is, miután a „magyar” lapokból kiszorult az u. n. „tisztességes ismeretséget keresek” című rovat. Prém, selyemharisnya, pompás ruha s a gondtalan élet csábítja a kispolgári családok lányait s a nyomorgó apák nem verik véresre lányukat, ha egy szomorú napon kivirágozva, kiillatosítva érkeznek haza.

Hogy milyen modern táblák lógnak a sarkokon, arra itt egy példa. A Haris-köz és a Váci-utca sarkán egy négyszögletű tábla van elhelyezve, elolvastam hirdetésait. Az érdekesebbek közül megemlítek kettőt:

*Egy fiatal, csinos leány
öreg ur barátságát keresi.*

A másik:

*Melyik áldozatkész ur-
ember segítene ki pillan-
atnyi pénzzavarából öt-
száz koronával? (A bájos
hölgy címe a szomszéd tra-
fikban.)*

Felkerestük a rendőrség erkölcsrendészeti osztályát, ahol következőket hallottuk:

— A helyzet a lehető legszomorúbb. Statisztikai adataink olyan lesújtó képet adnak, amilyent még a háboru utolsó éveiben sem álmodtunk. Legutolsó razziánk alkalmával 7, azaz hét 14 éven aluli leányt hoztunk be. Feltűnően sok a fiatalok, akik a záróra kijáratával hajnalig mulatnak különböző barokban, mindenféle pénzes bonvivánok társaságában. Vannak olyanok, akik szegénységük miatt folytatnak erkölcstelen életet, sokan igazán romlottak, kiterjedt típus a félvilági hölgyeké is. Utóbbiak botrányosan költekeznek és dözsölnek. Ismerek egy lipótvárosi kereskedőt, aki hölgyének születésnapjára egy autóval kedveskedett. Kénytelenek leszünk lakásaikon is razziát tartani, mert a kaszinókból és klubokból kiszorult hazárdjátékosok ezeknek a félvilági hölgyeknek lakásain rendezkedtek be.

Népbiztosék az Allatkertben

Egyik olvasónk írja:

Kint jártam az Allatkertben kis gyermekeimmel s az elárusító-bódékban vásárolni akartam nekik valami nyalánkságot.

A keksz-bódében Brechner-né öngnagsága trónol s portékáját 20 koronáért sózza a palik nyakába dobozonkint. Ugyanaz a doboz keksz a városban 15 koronába kerül. Kíváncsian tovább mentem a cukros-pavillonba. Ott Lengyel kisasszony tette elibém a dobozt:

— Huszonöt korona!

Mi ez? kérdeztem szédülve. A harmadikba be sem mertem menni. Ott biztosan harmincat kértek volna. Kifakadtam a kisasszony előtt, hogy feljelentem ezt a szemérmetlen árdragítást s azzal jaképnél hagytam.

Pár perc múlva rohant utánam és könyörgött, hogy ne jelentsem fel sem őt, sem Brechnernét, mert élni csak kell valamiből. A kisasszony nem volt éppen rosszul öltözve s a koplalás sem látszott meg rajta.

Az egyik szolga aztán felvilágosított, hogy mind a tiz bódékban zsidók ülnek, akik félelem nélkül árdragítanak. Allítása szerint Lengyel kisasszony Lengyel volt népbiztos nővére.

A bódék bérlete most jár le. Mennyi éhező hadiözvegy venne szívesen, ha őt ültetnék be a pavillonokba.

Thury Elemér helyreigazítást kér április 22-iki cikkünk miatt. Nyilatkozatából alábbiakat közöljük:

1. Nem voltam forradalmár, a forradalom kitörésekor nem is voltam Budapesten. Csak október 26-án helyeztek át Pozsonyból Budapestre, ahol november közepén már ellenforradalmi működést fejtettem ki az akkor már mutatózó destruktív irányzat ellen.

2. Már a kommün kitörése előtt, a szerződés nélküli katonaszínészek közgyűlésének megbízásából, kértem Lovász Márton akkori kultuszminiszter-től az Uránia átengedését. A kommün alatt előbbi kérésemet csak megújítottam.

3. Az érsekújvári keleti est nem volt cionista előadás, hanem Donáth Ede karmester jutalomjátéka volt, melyen két keleti verset felolvastam és egy keresztény író hazafias versét szavaltam.

Thury nyilatkozata közli még, hogy vizsgálatot kért maga ellen, melyben minden vád alól felmentették. Nyilatkozatát így fejezi be:

Midőn a vizsgáló bizottság írásos határozatát is bemutatom szerkesztő urnak, tisztelettel kérem jelen soraim közzétételét.

Budapest, 1920 május 1.

Thury Elemér

Miután a vizsgálat eredménye után semmi okunk sincs Thury jóhiszeműségét kétségbe vonni, csak következőket fűzzük nyilatkozatához:

1. A Gondolat szószerint idézett az érsekújvári cionista ujságból.

2. Kezeink között van a kommün alatt keltezett felterjesztése is, melynek valódiságát Thury nyilatkozata sem vonja kétségbe, sőt megtoldja azzal, hogy — bármilyen önzetlen szempontból is! — már előzőleg is el akarta rekviráltatni az Uránidát (keresztény) tulajdonosától. És éppen ez az, amit úgy neveznek, hogy; kommunizálás.

Szerkesztői üzenet

Keresztény zene- és színész-szövetség. Hallom, hogy a zsűri tagjai, Pethes Imrét kivéve, nagyon haragosak. Érdeklődjenek elnöküknél, akivel közöltük cikkünk intencióit, akkor nem fognak haragudni. A vérmes miniszteri tanácsosnak — nevét nem jegyeztük meg — azt izenjük: ne nyugtalankodjék olyan nagyon, ugy is csak mulatunk rajta. A Pesti Hirlapban és a Lloydban nyilatkozunk? Valami baj lehet szegénnyel.

Sundolat

DOHÁNYPÁC
valódi egyiptomi kapható
**DRÓGÉRIA, IV., ESKÜ-UT 5. ÉS HON-
VED DRÓGÉRIA 1., ATTILA-KÖRUT 2.**
100 gr. dohányhoz elegendő próbá-
dó ára 15 kor. és a postakölt-
ség. 1/2 kgr. dohányhoz elegendő
és a postaköltség.

Finom Zongorák
óriási választékban.
Sternberg
zongorafermei
Budapest, Rákóczi-
ut 60. (Saját palotájában.)

Brilliánst,
gyöngyöt, aranyat, plati-
nát és ezüstöt horribilis
áron vesznek
Singer Testvérek
VII., Rottenbiller-utca 24.
Telefon József 62-64.

**Érzékeny és fájós
lábakra
készít
cipőket**
Gerő Adolf Fia
orthopéd cizésmester
Budapest, IV. ker.,
Kossuth Lajos-u. 4
Gipszöntvények
készítése orvosi előírás
szerint.

**Bel- és külföldi illatszer,
pipere, háztartási, gaz-
dasági és lényképzési
cikkek állandóan raktáron.**
Postán is szállít utánvétel!
RADÓ
„Madonna“
DRÓGÉRIA
Budapest, VII., Thököly-ut 7. sz.